

(Ф 03.02–110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра авіаційної психології

УЗГОДЖЕНО

Декан ФЛСК

_____ Н.Ладогубець
«___» _____ 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

_____ А. Полухін
«___» _____ 2021 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Основи біології та генетики людини»

Освітньо-професійна програма: «Психологія», «Практична психологія»,
«Психологія бізнесу»

Галузь знань: 05 "Соціальні та поведінкові науки"

Спеціальність: 053 "Психологія"

Форма навчання	Сем.	Усього (годин/кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПРЗ	ЛЗ	СРС	ДЗ / РГР /К.р	КР / КПр	Форма сем. Контролю
Денна:	1	180/6,0	34	51	-	95	-	-	Екзамен 1с
Заочна	1,2	180/6,0	6	14	-	160	1 к-2 с	-	Екзамен 2с

Індекс НБ–8-053-1/21 -2.1.3

Індекс НБ-8-053-2/21 - 2.1.3

Індекс НБ-8-053-3/21 - 2.1.3

Індекс НБ–8-053-1/21з -2.1.3

Індекс НБ-8-053-2/21з - 2.1.3

СМЯ НАУ РП 12.01.11-01-2021

Робоча програма дисципліни «Основи біології та генетики людини» розроблена на основі освітньо-професійних програм «Психологія», «Практична психологія», «Психологія бізнесу», навчальних та робочих навчальних планів №№ НБ-8-053-1/21, №НБ-8-053-2/21, №НБ-8-053-3/21; №РБ-8-053-1/21, РБ-8-053-2/21, РБ-8-053-3/21 та №№ НБ-8-053-1з/21, №НБ-8-053-2з/21, №РБ-8-053-1з/21, №РБ-8-053-2з/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія», та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила
доцент кафедри
авіаційної психології _____

Долгова О.М.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійних програм «Психологія» та «Психологія бізнесу» спеціальності 053 «Психологія» - кафедри авіаційної психології, протокол № 7 від «14травня» 2021 р.

Гарант освітньо-професійної програми _____ Подкопаєва Ю.В.

Гарант освітньо-професійної програми _____ Сечейко О.В.

Завідувач кафедри _____ Помиткіна Л.В.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Практична психологія» за спеціальністю 053 «Психологія» - кафедри педагогіки та психології професійної освіти, протокол № _____ від " _____ " 2021 р.

Гарант освітньо-професійної програми _____ Дробот О.В.

Завідувач кафедри _____ Лузик Е.В.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол № _____ від " _____ " _____ 2021 р.

Голова НМРР _____ Кокарева А.М.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник 2

ЗМІСТ

	сторінка
Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1 Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.....	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна...5	
1.4. Міждисциплінарні зв'язки.....5	
2.Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни.....	5
2.2.Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля..	6
2.3. Тематичний план.....7	
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....7	
2.5. Перелік питань для підготовки до екзамену.....8	
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	8
3.1. Методи навчання	8
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	8
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті	9
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	9

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Основи біології та генетики людини» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення та оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форми навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 р. та № 249 /од. та відповідних нормативних документів.

1. Пояснювальна записка

1.1. Місце, мета та завдання навчальної дисципліни

Місце навчальної дисципліни

Дана навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки та є невідомою складовою сукупності знань та вмінь, що формують професійний профіль майбутнього спеціаліста психолога й дозволить створити передумови для усвідомленого підходу до практичної роботи. Вона сприяє становленню у студентів світоглядної основи теоретичної та практичної діяльності майбутнього психолога завдяки засвоєнню знань з курсу та систематизації й узагальнення наявних у них професійних знань.

Метою викладання дисципліни є оволодіння майбутніми фахівцями сучасними науковими методами вивчення живих організмів, новими підходами, які застосовуються в діагностиці і лікуванні генетичних захворювань людини, науковими уявленнями про місце людини в системі тваринного світу, та перспективами розвитку людини на Землі.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- оволодіння знаннями щодо ролі структур клітини в перебігу метаболічних процесів в різних типах організмів і на різних рівнях організації;
- вивчення загальної характеристики окремих видів тваринних організмів, які мають вплив на організм людини;
- формування вмінь встановлювати та аналізувати зв'язки між окремими системами організму людини для створення цілісного уявлення про нього;
- оволодіння матеріалом, який стосується ролі окремих утворень нервової системи в реалізації психічних функцій людини, а також сприяння розвитку у студентів логічного мислення і формування системного підходу до вивчення проблеми.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна

Сприятиме вирішенню проблеми подовження якісного життя людини, розуміючи фізіологічні, психологічні, екологічні фактори, що впливають на життя сучасної людини. Знати можливості та обмеження якісного життя людини; здійснювати логіко-структурний аналіз процесів, що відбуваються в організмі людини та навколишньому середовищі у процесі їх взаємодії; використовувати знання з дисципліни для розуміння особливостей функціонування власного організму; формувати вміння встановлювати та аналізувати зв'язки між окремими системами організму людини для створення цілісного уявлення про

нього; використовувати дані сучасних генетичних досліджень для профілактики захворювань та подовження життя людини.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні **компетентності**: здійснювати логіко-структурний аналіз процесів, що відбуваються в організмі людини та оточуючій природі; використовувати знання з біології та генетики для розуміння особливостей функціонування власного організму; визначати роль спадкових і середовищних факторів у виникненні тих чи інших змін в роботі центральної нервової системи та психіки; аналізувати процеси, які відбуваються в природі і можливість впливати на них; формувати адекватні стосунки з природою, навколишнім світом, поважати його і використовувати можливості, які він пропонує.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни.

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як: «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Проблеми особистісного життєпроекування», «Анатомія та еволюція нервової системи», та є базою для вивчення таких дисциплін як «Зоопсихологія та порівняльна психологія», «Вікова психологія і валеологія», «Психофізіологія», «Психофізіологічні основи професійного здоров'я працівників бізнесу», «Інженерна та авіаційна психологія».

2. Програма навчальної дисципліни.

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме: навчального модуля №1 «**Життя. Властивості, рівні організації живого та його еволюція. Людина та її здоров'я**», який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.

Інтегровані вимоги модуля №1

розуміти біосоціальну сутність людини; знати складові та роль структур клітини в перебігу метаболічних процесів в різних типах організмів і на різних рівнях організації; володіти інформацією щодо основних етапів онтогенезу людини і впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на його перебіг; вміти встановлювати та аналізувати зв'язки між окремими системами організму людини для створення цілісного уявлення про нього; визначати роль спадкових і факторів середовища у виникненні тих чи інших змін в роботі центральної нервової системи та психіки; аналізувати процеси, які відбуваються в природі і

можливість впливати на них; володіти матеріалом, який стосується ролі окремих утворень нервової системи в реалізації психічних функцій людини.

Модуль №1 «Життя. Властивості, рівні організації живого та його еволюція. Людина та її здоров'я»

Тема 1.1. Предмет біології та генетики людини.

Предмет, методи та підходи до вивчення закономірностей будови і функціонування організму людини. Біосоціальна природа людини. Історія становлення її як наукової дисципліни. Роль у формуванні фахової підготовки психолога.

Тема 1.2. Підходи до визначення поняття «життя». Властивості та рівні організації живого

Діалектичні уявлення про сутність життя. Субстрат життя. Фундаментальні властивості живого. Рівні організації живого. Співвідношення фізико-хімічних, біологічних та соціальних явищ.

Тема 1.3. Клітина – елементарна структурна та функціональна одиниця життя.

Клітина як елементарна генетична, та структурно-функціональна біологічна одиниця. Перші спостереження та дослідження клітин. Створення клітинної теорії. Сучасний стан клітинної теорії. Типи клітинної організації. Неклітинні та клітинні форми життя. Хімічний та молекулярний склад клітини. Будова і функції еукаріотичної клітини. Структура та функції основних компонентів клітини. Структурні компоненти ядра. Клітина як відкрита система. Обмін речовин і перетворення енергії в клітині. Організація потоку енергії та інформації в клітині. Біосинтез білка та його регуляція.

Тема 1.4. Еволюційне значення існування різних видів розмноження живих організмів.

Ділення клітин. Зростання та оновлення клітинних комплексів. Фактори, що впливають на мітотичну активність клітин. Старіння та загибель клітин. Розмноження організмів – Класифікація форм розмноження організмів. Статеве та нестатеве розмноження одно- та багатоклітинних організмів. Будова та утворення статевих клітин. Сперматогенез та овогенез. Запліднення клітин. Біологічна роль статевого розмноження.

Тема 1.5. Характеристика основних етапів індивідуального розвитку організмів – онтогенезу.

Типи онтогенезу та його періодизація. Ембріональний період дроблення, гастрюляція, гісто- та органогенез. Механізми розвитку організмів із заплідненого яйця. Реалізація спадкової інформації у становленні фенотипу. Взаємодія частин організму, що розвивається. Ембріональна індукція. Вплив умов життя матері на розвиток зародка і плоду. Післяембріональний розвиток та його фази в залежності від здатності до розмноження: ювенільний, репродуктивний, після репродуктивний періоди.

Тема 1.6. Основні поняття генетики людини та закономірності успадкування ознак при взаємодії генів.

Короткі свідчення з історії генетики. Основні поняття та терміни сучасної генетики. Фундаментальні закономірності успадкування. Моногібридне схрещування та множинні алелі. Полігібридне схрещування – полімерія, плейотропія, епістаз. Хромосомна теорія спадковості. Молекулярні основи спадковості (генетичні процеси на молекулярному рівні). Нехромосомна (цитоплазматична) спадковість. Спадковість та середовище. Основні закономірності мінливості. Генетика людини і її значення у діагностиці, корекції та профілактиці хвороб.

Тема 1.7. Сучасні концепції виникнення життя на Землі.

Давні та сучасні уявлення про походження життя на Землі. Теорії початкового етапу життя на Землі. Дані палеонтології і геохімії про розвиток життя на Землі. Еволюція до клітинних форм життя, клітинних та багатоклітинних форм життя на Землі. Шляхи походження та еволюції людини на Землі. Розвиток уявлень про походження людини. Місце людини в зоологічній системі та докази тваринного походження людини. Значення соціальних факторів у формуванні людини. Рушійні сили антропогенезу.

Тема 1.8. Еволюція органічного світу.

Історія становлення еволюційних ідей. Еволюційне вчення Ч. Дарвіна про механізми органічної еволюції. Значення генетичних досліджень для розвитку еволюційного вчення. Людина як об'єкт дії еволюційних факторів. Сучасні підходи до визначення основних напрямків еволюції на Землі. Прихильники і опоненти макро- і мікроеволюції. Органічний світ як результат процесу еволюції. Гіпотези виникнення еукаріотичних клітин. Походження багатоклітинних організмів. Головні напрями і шляхи еволюції на сучасному етапі.

Тема 1.9. Неклітинні та до ядерні форми життя.

Царина Вірусів. Надцарина Прокаріотів. Загальна характеристика. Розповсюдження в світі. Значення в житті людини.

Тема 1.10. Види взаємодії людини з тваринами. Їх значення в житті та здоров'ї людини.

Загальна характеристика тварин. Ареали розміщення тварин в світі. Вплив несприятливих факторів зовнішнього середовища та урбанізації на кількісний та якісний склад тварин. Можливості дослідження тварин в природних умовах. Створення заказників, заповідників, та спеціальних місць для сприяння збільшення кількості видів.

Тема 1.11. Внутрішні рідинні системи організму. Значення цих систем у забезпеченні життєздатності організму.

Склад, об'єм і функції крові та лімфи. Імунітет та імунна система. Сучасні захворювання, пов'язані з порушенням діяльності імунної системи (СНІД та інші)

Тема 1.12. Принципи функціонування системи кровообігу та дихальної системи.

Нервово-гуморальна регуляція системи кровообігу. Кола кровообігу. Профілактика захворювань серцево-судинної системи – одна з найважливіших проблем охорони здоров'я людства.

Тема 1.13. Значення системи травлення та обміну речовин у підтриманні адаптаційної здатності організму.

Принципи функціонування різних ланок травної системи. Особливості нейрон-гормональної регуляції травної системи. Обмін білків, ліпідів, вуглеводів, мінералів, та його значення для нормального розвитку організму. Вітаміни і їх участь в процесах обміну речовин. Сучасні проблеми молоді, пов'язані з порушенням обміну речовин – голодування, недоїдання, неповноцінне харчування, переїдання, зловживання певним видом продуктів та зловживання солодким газованими напоями і слабоалкогольними напоями з великим вмістом цукру, барвників, стабілізаторів, емульгаторів, підсилювачів смаку і т.п.

Тема 1.14. Принципи взаємодії залоз внутрішньої секреції. Розмноження і розвиток організму.

Будова та функції залоз внутрішньої секреції. Складні механізми взаємодії залоз між собою та із структурами нервової системи в процесі нейрон-гормональної регуляції Чоловіча та жіноча репродуктивні системи, збереження їх нормального функціонування для формування здорового організму дитини.

Тема 1.15. Вплив факторів біотичного та абіотичного походження на стан здоров'я людини.

Вплив факторів біотичного та абіотичного походження на стан здоров'я людини. Нові види захворювань, які виникли за останні десятиріччя. Фактори довголіття. Здоров'я– біо-соціальна проблема людства. Стан здоров'я населення України та шляхи його покращення.

Тема 1.16. Проблема подовження якісного життя людини.

Фізіологічні, психологічні, екологічні фактори, що впливають на життя сучасної людини. Їх характеристика, співвідношення у різних групах людей. Можливості та обмеження якісного життя людини.

Тема 1.17. Використання сучасних генетичних досліджень для профілактики захворювань та подовження життя людини.

Сучасні генетичні методи дослідження, які допомагають встановити причини захворювань людини з однаковим перебігом хвороби, але різними підходами та стратегіями лікування. Психологічні аспекти роботи з такими людьми.

2. 3. Тематичний план

2.1. Структура навчальної дисципліни.

№ п/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма Навчання			
		Усього	Лекції	Практ. Заняття	СРС	Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Життя. Властивості, рівні організації живого та його еволюція. Людина та її здоров'я»									
		1 семестр				1 семестр			
1.1	Предмет, методи та підходи до вивчення закономірностей будови і функціонування організму людини.	12	2	2	8	7	-	-	7
1.2	Підходи до визначення поняття «життя». Властивості та рівні організації живого.	12	2	2	8	7	-	-	7
1.3	Клітина – елементарна структурна та функціональна одиниця життя.	12	2	2	8	9	-	2	7
1.4	Еволюційне значення існування різних видів розмноження живих організмів	14	2	4	8	7	-	-	7
1.5	Характеристика основних етапів індивідуального розвитку організмів – онтогенезу.	14	2	4	8	9	2	-	7
1.6	Основні поняття генетики людини та закономірності успадкування ознак при взаємодії генів.	12	2	4	6	9	-	2	7
1.7	Сучасні концепції виникнення життя на Землі та походження людини	12	2	4	6	9	2	-	7
1.8	Еволюція органічного світу.	10	2	2	6	9	-	2	7
1.9	Неклітинні та доядерні форми життя на Землі. Значення для життя та здоров'я людини.	13	2	5	6	9	2	-	7
1.10	Види взаємодії людини з тваринами. Їх значення в житті та здоров'ї людини.	9	2	4	5	2 семестр			
1.11	Внутрішні рідинні системи організму, їх роль у забезпеченні життєздатності організму.	8	2	2	4	14	-	2	12
1.12	Принципи функціонування системи кровообігу та дихальної системи	6	2	2	2	12	-	-	12
1.13	Значення системи травлення та обміну речовин у підтриманні адаптаційної здатності організму	10	2	4	4	14	-	2	12
1.14	Принципи взаємодії залоз внутрішньої секреції. Значення у розмноженні та розвитку організму	8	2	2	4	14	-	-	14
1.15	Вплив факторів біотичного та абіотичного походження на стан здоров'я людини	6	2	2	2	14	-	-	14
1.16	Проблема подовження якісного життя людини	8	2	2	4	8	-	2	8
1.17	Використання сучасних генетичних досліджень для профілактики захворювань та подовження життя людини	8	2	4	2		-	2	5
1.18	Виконання контрольної (домашньої) роботи	-	-	-	-	8			8
1.19	Модульна контрольна робота №1	6	-	2	4	-	-	-	-
Усього за модулем №1		180	17	34	95	180	6	14	160
Усього за навчальною дисципліною		180	17	34	95	180	6	14	160

Перелік питань для підготовки до екзамену

Перелік питань та зміст завдань для підготовки для підсумкової контрольної роботи розробляється провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання: пояснювально-ілюстративний метод; ситуаційні задачі; тестові завдання; аналіз документальних фільмів; дискусії при вивченні проблемних питань; робота з першоджерелами. Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій та практичних занять, самостійному вирішенні задач.

3.2. Базова література

- 3.1.1. Екологія. Підручник/ Г.Т. Васюкова, О.І. Ярошева – К.: Кондор, 2009. – 524 с.
- 3.1.2. Біологія: Навч. посіб. / А.О. Слюсарев, О.В. Самсонов, В.М. Мухін та ін. / За ред. В.О.Мотузного. – К.: Вища школа, 2007. – 622 с.
- 3.1.3. Біологія: Посіб. для абітурієнтів до вищ. навч. закл. / А.Г. Безусько – К.: Видавничий дім “Києво–Могилянська академія”, 2006. – 110 с.
- 3.1.4. Біологія. Навчально-практичний довідник/ Р.В.Шаламов, Ю.В. Дмитрієв, В.І. Підгорний.О.В. Таглина. Х.: Веста: Видав-во"Ранок". – 2010. – 624 с.
- 3.1.5. Джеррі Койн. Чому еволюція правдива /Койн Джеррі. Переклад з англ. Тараса Цимбала. – К.: Наш Формат, 2015. – 288 с.
- 3.1.6. Медична генетика: підручник./Путинцева Г.Й.– К.: Медицина, 2008. – 392 с.
- 3.1.7. Пішак В.П., Бажора Ю.І., Брагін Ш.Б., Воронець З.Ж., Дубінін С.І. Медична біологія: Підруч. для студ. мед. вищ. навч. закл. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 656 с.
- 3.1.8. Біологія. Підручник / Шелест З.М., Войціцький В.М., Гайченко В.А., Байрак О.М. – К.: Кондор, 2007. – 760 с.

Допоміжна література

- 3.1.10. Біологія: Навч. посіб./ Романенко О.В., Головченко О.В., Жгут О.А., Кравчук М.Г– К.: КІМ, 2008. – 176 с.
- 3.1.11. Біологія: Довідник для абітурієнтів / Кучеренко М.Є., Балан П.Г., Вервес Ю.Г., Войціцький В.М., Матишевська О.П. – К.: Генеза, 2003. – 496 с.
- 3.1.12. Біологія людини: Навч. посіб./Мотузний В.О. – К.: НАУ, 2007.– 216 с.
- 3.1.13. Загальна біологія. Збірник задач: Навч. посіб./Барна І.В. – Т.: Підручники і посібники, 2006. – 736 с.
- 3.1.14. Кравченко В.М., Садовниченко Ю.О., Тимчук Н.Ф., Філіпцова О.В., Павиченко О.В. Біологія з основами генетики: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Х.: Вид-во НФаУ “Золоті сторінки”, 2006. – 192 с.
- 3.1.15. Медична біологія: підручник / В.В. Барціховський, П.Я. Шерстюк. — 4-е вид., випр. — К. : ВСВ “Медицина”, 2017. — 312 с.
- 3.1.16. Посібник з фізіології / За ред. проф. В.Г.Шевчука. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 576 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3. <https://cyberleninka.ru/article/n/>

3.3. <http://biology.at.ua/>; 3.3. <http://biodan.narod.ru/>; 3.3. http://itc.ua/articles/_obzor

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ.

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1.

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів		
	Денна форма	Заочна Форма	
	1 семестр	1 семестр	2 семестр
	Модуль1	Модуль 1	
Відповіді на питання на практичних заняттях	2×10б.= 20	1×10б.= 10	2×6= 12
Виконання та захист презентацій на практичних заняттях	2×10б.= 20	1×10б.= 10	2×4б.= 8
Виконання тестових завдань	4×5б. = 20	-	-
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	<i>36 балів</i>	-	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	-	-
Виконання домашньої контрольної роботи (ЗФН)	-	-	20
Усього за модулем №1	80	20	40
Семестровий екзамен	20		40
Усього за дисципліною	100	100	

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 4).

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				

Додаток 3

Відповідність оцінок у балах оцінкам за національною шкалою (рекомендовані значення)

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	
3	4	5	6	7	8	9	9-10	10-11	12-13	13-14	14-15	Відмінно
2,5	3	4	5	6	6-7	7-8	8	9	10-11	11-12	12-13	Добре
2	2,5	3	4	4-5	5	6	6-7	7-8	8-9	9-10	9-11	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
15-16	16-17	17-18	17-19	18-20	19-21	20-22	21-23	22-24	23-25	24-26	25-27	Відмінно
12-14	13-15	14-16	15-16	15-17	16-18	17-19	18-20	18-21	19-22	20-23	20-24	Добре
10-11	10-12	11-13	12-14	12-14	13-15	13-16	14-17	15-17	15-18	16-19	16-19	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
26-28	26-29	27-30	28-31	29-32	30-33	31-34	32-35	33-36	34-37	34-38	35-39	Відмінно
21-25	22-25	23-26	23-27	24-28	25-29	26-30	27-31	27-32	28-33	29-33	29-34	Добре
17-20	18-21	18-22	19-22	19-23	20-24	20-25	21-26	22-26	22-27	23-28	24-28	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	
36-40	37-41	38-42	39-43	40-44	41-45	42-46	43-47	43-48	44-49	45-50	46-51	Відмінно
30-35	31-36	32-37	32-38	33-39	34-40	35-41	35-42	36-42	37-43	38-44	38-45	Добре
24-29	25-30	25-31	26-31	27-32	27-33	28-34	28-34	29-35	30-36	30-37	31-37	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	
47-52	48-53	49-54	50-55	51-56	51-57	52-58	53-59	54-60	55-61	56-62	57-63	Відмінно
39-46	40-47	41-48	41-49	42-50	43-50	44-51	44-52	45-53	46-54	47-55	47-56	Добре
31-38	32-39	32-40	33-40	34-41	34-42	35-43	36-43	36-44	37-45	37-46	38-46	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
58-64	59-65	60-66	60-67	61-68	62-69	63-70	64-71	65-72	66-73	67-74	68-75	Відмінно
48-57	49-58	50-59	50-59	51-60	52-61	53-62	53-63	54-64	55-65	56-66	56-67	Добре
38-47	39-48	40-49	40-49	41-50	41-51	42-52	43-52	43-53	44-54	44-55	45-55	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	
68-76	69-77	70-78	71-79	72-80	73-81	74-82	75-83	76-84	77-85	77-86	78-87	Відмінно
57-67	58-68	59-69	59-70	60-71	61-72	62-73	62-74	63-75	64-76	65-76	65-77	Добре
46-56	46-57	47-58	47-58	48-59	49-60	49-61	50-61	50-62	51-63	52-64	52-64	Задовільно

Додаток 4

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)